

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ПРАВОЗНАВСТВА ЧИ ІНТЕГРАЛЬНА ЮРИСПРУДЕНЦІЯ? ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ І ВИКЛАДАННЯ: ЩОРІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ В. С. НЕРСЕСЯНЦА

(2 жовтня 2012 р., Москва, Росія)

2 жовтня 2012 р. в Інституті держави і права РАН відбулася чергова щорічна конференція, присвячена пам'яті видатного російського правознавця, автора лібертарної концепції права, В. С. Нерсесянца.

Читання зібрали низку відомих правознавців з Росії, Білорусі та інших країн СНД. На жаль, окрім автора цього огляду на них не були присутні інші вчені з України, хоча питання, які обговорювалися під час доповідей, є дуже актуальними і для нашої країни.

Заявлена організатором читань, професором В. Графським, тема була обумовлена як теоретично-філософськими потребами осмислення подальших напрямів розвитку російськомовного правознавства, так і помітною подією у правовому житті – появою фундаментальної «Енциклопедії права» (СПб., 2008), яку підготували відомі російські вчені Ю. Гревцов та І. Козліхін. Оскільки останніми роками в російськомовному правознавстві набула величезної популярності інтегральна теорія права (яка намагається подолати межі окремих підходів і створити «універсальну» концепцію права), то виникає питання: чи не є проект «енциклопедії права» більш методологічно та теоретично адекватним завданням інтегральної юриспруденції, ніж вона сама?

На початку конференції професор В. Графський окреслив необхідність узгодження взаємозв'язків між окремими частинами філософії права: світоглядною, логіко-понятійною та ін. Тому енциклопедія права та інтегральна теорія права є двома різними напрямками вирішення подібного завдання.

У своїх тезах (на жаль, автори «Енциклопедії» не взяли особистої участі у читаннях) І. Козліхін та Ю. Гревцов запропонували думку, що криза загальної теорії права є фактом, тому слід почати викладати догму права, соціологію та філософію права як різні науки, які мають свій окремий предмет та метод дослідження. Енциклопедія права може стати загальним пропедевтичним каркасом, який створить теоретичну базу для такого поділу.

Натомість відомі правознавці з Санкт-Петербурга – А. Поляков та І. Честнов – у представлених доповідях поставили під сумнів твердження своїх колег. Так, на думку А. Полякова проект енциклопедії права є безперспективним з наукової та освітньої точок зору, а тому слід удосконалювати науку теорії права як науку інтегрального типу, на противагу еkleктиці енциклопедичного підходу. І. Честнов погоджується із І. Козліхіним у тому, що догматизація права – це глухий кут, проте не бачить перспектив енциклопедії права, пропонує як вихід особливий варіант інтегральної юриспруденції, що базується на

«антропоцентричному повороті», який робить підґрунтям права конкретні людські практики, в яких втілюються норми права. В свою чергу О. Стовба запропонував осмислити спільне коріння енциклопедичного та інтегрального підходів у властивому російському філософському дискурсі тяжінні до цілісності, який слід реалізовувати на базі сучасної російськомовної філософії (О. Лосєв, М. Бахтін, М. Мамардашвілі, К. Свасьян). На думку українського правознавця, це дозволить адекватно осмислити цілісну правову реальність, уникнувши уявної дихотомії енциклопедичності/інтегральності.

Також надзвичайно цікавими були виступи професорів В. Лазарева (Москва), В. Малахова (Москва), доцента Ю. Пермякова (Самара), доцента В. Павлова (Мінськ), доцента О. Тимошиної (Санкт-Петербург), Н. Варламової (Москва) та ін.

Наприкінці В. Графський оголосив тему наступних читань – «Право і література». Будемо сподіватися, що свої доповіді щодо цього надзвичайно цікавого предмета наступного року нададуть й українські правознавці. Це допоможе подолати уявлення про штучну ізоляцію та відсутність оригінальних думок у вітчизняному правознавстві, яке рік за роком створює фактична відсутність українських вчених на конференціях подібного рівня.

О. СТОВБА

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теоретичної і практичної філософії
(Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна)*